

ویژه نامه

آرشیو

ویژه نامه روز ملی اسناد و میراث مکتوب، شماره چهارم، بهار 1399
فصلنامه علمی - دانشجویی مطالعات آرشیوی الزهرا (س)

روز اسناد و میراث مکتوب
۱۹ روزه شصت ماه

فهرست مهمترین مطالب

- چالش های آرشیو در فضای مجازی
- برگی از تاریخ : جلوه هایی از منش فردی و اجتماعی شهید آیت الله مرتضی مطهری
- پرونده این شماره از ویژه نامه : آرشیوها در فضای مجازی - فرصت ها

- ایکا در فضای مجازی و کوید ۱۹
- فضای مجازی و گردآوری اسناد آرشیوی : (اقدام آرشیو دانشگاه ویسکانسین - مادیسون در جمع آوری اسناد کوید ۱۹)
- آرشیو در فضای مجازی

فهرست

سخن سر دبیر

03

اقدامات ایکا در فضای مجازی

04

اقدام آرشیو دانشگاه ویسکانسین مادیسون
در جمع آوری اسناد کوید ۱۹

05

آرشیوها در فضای مجازی

07

چالش آرشیوها در فضای مجازی

09

برگی از تاریخ
جلوه هایی از منش فردی و اجتماعی شهید آیت الله مرتضی مطهری

11

بسم الله الرحمن الرحيم

صاحب‌امتیاز: انجمن علمی - دانشجویی مطالعات آرشیوی دانشگاه الزهرا(س)

زیر نظر: اداره کل امور فرهنگی دانشگاه الزهرا(س)

مدیرمسئول: خدیجه سلطانیان

سردبیر: الهام محمد ابراهیم

مشاور نشریه: سارا سلطانی، کوثر بابایی

هیات تحریریه:

منا ابدی، کوثر بابایی، فرزانه بهارلو، پریسا دمرلو ابهری، خدیجه سلطانیان، الهام

محمد ابراهیم

همکار این شماره: فرزانه بهارلو

ویراستار: خدیجه سلطانیان

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: محمد سلطانیان

کارشناس نشریه: زهرا وزیری

نشانی: تهران، میدان ونک، ده ونک، دانشگاه الزهرا(س)، ساختمان
معاونت فرهنگی - اجتماعی، اتاق نشریات

تلفن:

021-88056908

صندوق پستی:

19938911764

وبلاگ:

<http://alzahra-archive-journal.blog.ir>

ایمیل

Archive.alzahra@gmail.com

[@soltanian27](https://www.instagram.com/soltanian27)

[journalofarchive](https://www.facebook.com/journalofarchive)

آرشیو

سخن سردبیر

الهام محمدابراهیم / دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی دانشگاه الزهراء(س) - ورودی ۹۷

e.mohammadebrahim@gmail.com

در کنار اهمیت نگهداری اسناد باید به نقش آرشیوها در فضای مجازی به عنوان نهاد های مهم اطلاع رسانی و خدمت به کاربران به ویژه در دوران بحران در کشورها توجه ویژه ای داشت. زیرا آرشیوها به عنوان حافظان تاریخی ملت ها می توانند با استفاده و ارائه تجربیات گذشتگان نقش مهمی در مدیریت بحران در جامعه ایفا کنند. با توجه به مطالب گفته شده در سخن ، این شماره از ویژه نامه به " آرشیوها در فضای مجازی _ فرصت ها " می پردازد.

هرساله ۱۹ اردیبهشت فرصتی است تا به گنجینه با ارزش اسناد، اهمیت نگهداری و حفاظت از آن پردازیم. اسناد حاصل تجربه تاریخی ملت ها هستند و عدم بهره مندی از این سرمایه گران بها میتواند موجب تکرار خطاها و اشتباهات گذشته شود. از این رو حفظ اسناد پل ارتباطی میان گذشته و آینده هر سرزمینی استو نقش موثری در تداوم تاریخی، فرهنگی، فکری و زمانی ما طی قرون متمادی داشته است.

هدف از نگهداری و حفاظت اسناد و میراث مکتوب، حفاظت از پیشینه های ارزشمند گذشتگان است. ۱۹ اردیبهشت نیز با هدف حفاظت از میراث مستند بشری و افزایش آگاهی عمومی مردم و دولت ها درباره ارزش و اهمیت نگهداری از این میراث، به نام "روز اسناد و میراث مکتوب" نام گذاری شده است.

ایکا در فضای مجازی و کوید ۱۹

مترجم: سارا سلطانی

دانش آموخته ارشد مطالعات آرشیو دانشگاه الزهراء س

sarasoltany72@gmail.com

نقشه دیجیتال

ایکا یک نقشه دیجیتالی تهیه کرده است که میتوان اطلاعات مربوط به یک نمایشگاه آنلاین، کاتالوگ دیجیتالی، مجموعه های دیجیتالی خاص یا یک پروژه جمع آوری منابع را به اشتراک گذاشت تا کاربران بتوانند از آنها در حالی که در خانه هستند، استفاده کنند.

آموزش آنلاین

ایکا فرصتی را برای آرشیویست ها فراهم آورده تا مهارت های خود را ارتقا دهند. این دوره ها شامل موارد زیر است:

- دوره مقدمه ای بر مدیریت اسناد
- دوره درک و استفاده از بیانیه جهانی در آرشیوها

همچنین از دیگر اقدامات ایکا میتوان به موارد زیر اشاره کرد:

- دسترس پذیر ساختن سخنرانی های کنفرانس ایکا 2019
- دسترس پذیر ساختن مجله فلش دوسالانه
- دسترس پذیر ساختن خبرنامه الکترونیکی ایکا

در زمان حاضر با توجه بحران بوجود آمده درخصوص بیماری کوید ۱۹ و جهانگیری این بیماری، کارکنان سازمان ها در تلاشند تا خدمات خود را در فضای مجازی ارائه داده و دسترسی کاربران را تسهیل نمایند. در این بین شورای جهانی آرشیو نیز اقداماتی را در این زمینه به انجام رسانده که در ادامه به آنها اشاره

میشود. نقش حیاتی آرشیوها و خدمات اسناد را نمیتوان در این زمان دشوار دست کم گرفت. بدون آرشیوها، آرشیویست ها و مدیران اسناد، مشاغل، جامعه مدنی، دولت و سایر سازمان های بین المللی نمیتوانند فعالیت کنند. بدون داشتن اطلاعات و اسناد صحیح چگونه تصمیم گرفته میشود و یا خدمات درمانی چگونه ارائه خواهند شد؟ این جایی است که آرشیویست ها، مدیران اسناد و مدیران اطلاعات وارد بازی میشوند. آرشیوها و آرشیویست ها برای حفظ مشاغل و دولت بسیار مهم هستند، حتی اگر قرار باشد در خانه وظایف شغلی خود را انجام دهند. آرشیوها و آرشیویست ها تلاش میکنند تا با واقعیت های جدید و مدل های ارائه خدمات خود را سازگار سازند گرچه این کار آسانی نیست.

پیام مهم ایکا برای آرشیویست ها در زمان حاضر این است:

"در خانه بمانید اما در ارتباط باشید"

منبع

ICA. (2020). Retrieved 2020, Apr. 02, from <https://www.ica.org/en/stayhome-learn-from-home-ica-s-of-fer-to-the-archival-community-during-covid-21>

¹International Council on Archives (ICA)

²COVID 19

فضای مجازی و گردآوری اسناد آرشیوی : اقدام آرشیو دانشگاه ویسکانسین مادیسون در جمع آوری اسناد کوید ۱۹

خدیدجه سلطانیان / دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی ورودی _۹۷

Soltanian27@yahoo.com

درک تلاش مردم ، پیروزی های آن ها و اینکه چگونه در زندگی روزمره خود برای انجام کارها و غلبه بر چالش های غیر قابل تصور به یکدیگر کمک می کنند. همه ی ما داستانی داریم و باید آن را برای نسل های بعدی حفظ کنیم. آرشیو دانشگاه یک صفحه وب با اطلاعات ضروری در مورد پروژه مستند سازی کوید ۱۹ از جمله پیوندی به فرم ارسال ، ایجاد کرده است ، این تیم به دنبال جمع آوری مطالبی است که چگونگی زندگی مردم را از طریق مجلات و یادداشت ها ، خاطرات ، ایمیل ، عکس ، فیلم ، یادداشت ها و ضبط های صوتی ، هنر دیجیتال و سایر مستندات را در مورد چگونگی تأثیر جامعه دانشگاه، مستند کند.

کوید ۱۹ تأثیر عمیقی در جهان به جای گذاشت ، اگر چه با گسترش ویروس در سرتاسر جهان ، زندگی برای یک دوره کوتاه متوقف گشته و متمرکز شدن بیش از حد به آینده دشوار است ، اما به همان اندازه ضروری است که تجربه ها را جلب کنیم ، به طوری که دیگران بتوانند آنچه را که بر ما گذشته است را یاد بگیرند و درک کنند. با تجربه و درک این نیاز، آرشیو دانشگاه اقدام به راه اندازی پروژه مستند سازی کوید ۱۹ کرده است ، تا از دانشگاه ویسکانسین مادیسون در مورد تجربیات آنها در طول این بیماری بشنود. "

کیتی نش ، آرشیویست دانشگاه می گوید : "ماموریت آرشیوها در این لحظه ، جمع آوری و حفظ تجربیات جامعه دانشگاه ها است .

¹ University of Wisconsin
² COVID 19
³ Katie Nash

ما علاقه مند به شنیدن داستان هایی از تجربیات شما، شامل: تغییر شیوه، به تدریس از راه دور و یادگیری، مطالعه و کار درخانه، کار در دانشگاه و خارج از دانشگاه، تأثیر بستن سالن های اقامتگاه و سایر خدمات دانشگاه و راه هایی که شما و دوستان و خانواده خود، در این دوره از فاصله اجتماعی و قرنطینه شخصی و غیره باهم در ارتباط هستید.

همکاران ما در انجمن تاریخی ویسکانسین نیز اخیراً یک کمپین روزنامه نگاری کوید ۱۹ راه اندازی کرده اند و مردم را ترغیب می کنند که فارغ از سن، لحظه ای را برای نوشتن آنچه در آن می گذرانند تشویق کنند. انجمن "در جستجوی افراد و سازمان های مختلف از زندگی، فرهنگ های مختلف و سنین مختلف است تا برای ۳۰، ۶۰ یا ۹۰ روز آینده زندگی روزمره خود را ثبت و مستند سازند."

چگونگی ضبط افکار و تجربیات شما، به خود شما بستگی دارد! به عنوان مثال، می توانید در یک ژورنال بنویسید، یادداشت های صوتی را ضبط کنید، پست های رسانه های اجتماعی خود را ذخیره کنید، از جاهایی که می بینید عکس بگیرید و یا فیلم هایی از زندگی خود بگیرید، یا کارهای چندرسانه ای از داستان پردازی دیجیتال ایجاد کنید. به گفته کت فان، آرشیویست دیجیتال و رسانه در آرشیوها ها: "آرشیو و جوامع تاریخی در سراسر جهان برای اثبات تأثیر قاطع این همه گیری بر همه ما تلاش می کنند تا تجربیات منحصر به فرد، دشوار و الهام بخش در حال ظهور، و بسیاری از بسترهای نرم افزاری برای به اشتراک گذاشتن افراد، نگاه جالب و مهم به این رویداد، که همه ما در حال تجربه آن هستیم، ارائه دهند."

بدون کمک شما، امکان ثبت و مستندسازی این لحظه مهم در تاریخ، به ویژه تاریخ دانشگاه وجود ندارد. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی مشارکت در پروژه آرشیو، به سایت مستند سازی کوید 19 مراجعه کنید.

منبع

آرشیو دانشگاه ویسکانسین- مادیسون، ۷ آوریل ۲۰۲۰

<https://www.library.wisc.edu/about/>

آرشیوها در فضای مجازی

الهام محمدابراهیم / دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی دانشگاه الزهراء(س) - ورودی ۹۷

e.mohammadebrahim@gmail.com

از آنجا که مکان اسناد الکترونیکی ارتباط چندانی با دسترسی آنها ندارد ، بنابراین ما با سهولت می‌توانیم از هر نقطه به هر پرونده دسترسی پیدا کنیم. آرشیوهای مجازی آینده ، نه از طریق پیوستن ، حفظ و تأمین دسترسی در محل ، بلکه از طریق کنترل اطلاعات در مورد اسناد و استفاده از آن برای اطمینان از حفظ ، نگهداری و دسترسی حفظ می‌شود.

به زبان ساده تر می‌توان گفت که آرشیوهای مجازی تنظیم و توصیف و دسترس پذیر کردن اسناد دیجیتالی هستند که از بدو تولید تا ارائه خدمات به مخاطبان خود الکترونیکی هستند و وجه فیزیکی ندارند. هدف یک آرشیو مجازی این است که کاربران را در یافتن اطلاعات مورد نیاز از طریق اسناد الکترونیکی موجود در پایگاه‌های الکترونیکی یاری کرده و وظایف تنظیم و توصیف، دسترس پذیر ساختن و اشاعه را انجام دهد.

پیدایش اینترنت و ظهور وب به واسطه ویژگی‌های فرامتنی و چندرسانه‌ای و سرعت و سهولت تبادل اطلاعات در محیط مجازی موجب شده بسیاری از آرشیوهای رقمی درصدد ایجاد آرشیوهای مجازی یا وب‌بنیاد برآیند. طی یک دهه آینده تقریباً تمام سوابق سازمانی ایجاد شده در جامعه ما بصورت الکترونیکی ساخته و ارتباط برقرار می‌شوند. در نتیجه ، پس از اندکی ، اکثریت قریب به اتفاق تمام اسناد سازمانی که تاکنون ایجاد شده اند الکترونیکی خواهند شد.

صفت مجازی بیشتر به فقدان بعد مکانی این نوع آرشیو اشاره دارد و این نوع آرشیوها وجود فیزیکی نداشته، روی شبکه های کامپیوتری ایجاد شده و در دسترس مراجعان قرار می گیرند. بدین خاطر آرشیوهای نامرئی نیز نامیده شده اند. آرشیوهای مجازی، نمونه بارز رشد، توانایی و انسجام پروتکل های سرویس دهنده، سرویس گیرنده است که دسترسی به اطلاعات موجود در شبکه اینترنت را ممکن می سازد.

با رشد و گسترش یافتن مقدار اطلاعات موجود، نگهداری و مدیریت آن ها نیز با مشکل مواجه می شود. برای دستیابی به این هدف لازم است که ما استانداردها و روش هایی را اتخاذ کنیم که دستیابی به این اهداف و مدیریت آنها را میسر کند.

بدون چنین استاندارد هایی، هزینه مهاجرت اسناد در سراسر نرم افزارها و نسل های سخت افزاری تا حد زیادی از مدیریت آرشیوهای فعلی کاغذی فراتر خواهد رفت، اما با اتخاذ استانداردهای مناسب و مدیریت مداوم، هزینه حاشیه ای اسناد الکترونیکی حداقل خواهد بود. در محیط وب، دستیابی از هر نقطه ارتباطی امکان پذیر است و آرشیوهای مجازی می توانند در کوتاه ترین زمان ممکن به طیف گسترده ای از مخاطبان، خدمات آرشیوی ارائه نمایند.

این آرشیوها به صورت محلی و اختصاصی میزبانی می شوند و البته برای برقراری این محیط به امکانات سخت افزاری و نرم افزاری نیاز است. خط مشی ها و برنامه های ارائه شده در آرشیو های مجازی در دریافت، ذخیره سازی، مدیریت، نگهداری، حفاظت و اشاعه اطلاعات و اسناد به صورت بلند مدت است.

منبع

Bearman · David (September 1996.)Virtual Archives . Retrieved 2020
From : <http://www.archimuse.com/papers/nhprc/prog6.html>

چالش‌های آرشیوها در فضای مجازی

فرزانه بهارلو / دانش آموخته آرشیو دانشگاه الزهرا و کارشناس اسناد مرکز اسناد صنعت نفت

farzanehbaharluo@gmail.com

آرشیوها در ایران از وبسایت، ایمیل و شبکه‌های اجتماعی برای اطلاع‌رسانی اسناد استفاده می‌کنند. اختلال اینترنت یا کاهش کیفیت اینترنت در کشور از اولین چالش‌های آرشیو است. همانطور که سازمان‌ها از اینترنت پر سرعت و بدون اختلال برخوردار هستند، کاربران نیز باید از همین کیفیت اینترنت برخوردار باشند تا خدمات دوسویه شکل بگیرد. خدماتی که با تعامل دوسویه همزمان انجام می‌شود نیازمند آنلاین بودن مخاطب و آرشیویست است که بروز اختلال در شبکه، اینترنت افراد را از دریافت یا ارائه خدمات غیر حضوری محروم می‌سازد.

با شیوع کرونا در کشور استفاده از فضای مجازی در جهت اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات غیرحضوری نقش پررنگ تری در جامعه پیدا کرده است. آرشیوها یکی از مهم‌ترین نهادهای اطلاعاتی در راستای مدیریت بحران در جامعه هستند. آرشیوها با نگرش به تجربیات گذشتگان، راهکارهایی را در جهت مدیریت بحران در جامعه، عدم تکرار آسیب‌های قبلی از بحران و ایجاد امید در جامعه ارائه می‌دهند. در این راستا آرشیوها در فضای مجازی با چالش‌هایی روبرو هستند.

یکی از مهم‌ترین نقش آرشیوها در زمان بحران این است که اسناد مرتبط با مدیریت بحران را اطلاع‌رسانی کند. آرشیویست باید به اسناد در بستر وب دسترسی داشته باشد تا در زمان قرنطینه با اطلاع‌رسانی اسناد، تجربیات گذشتگان را در اختیار همگان قرار دهند. عدم دسترسی به نرم‌افزارهای آرشیوی در بستر وب برای آرشیویست‌ها نیز از چالش‌های پیش روی آرشیو است. همچنین این امر موجب روند کند در پیش برد امور در آرشیو خواهد شد. چراکه آرشیویست به اسناد دیجیتال دسترسی نداشته و امکان انجام کارهای روزانه آرشیو در زمان قرنطینه وجود ندارد.

فضای مجازی نظام اجتماعی است که از تعامل کاربران بر بستر شبکه شکل می‌گیرد و با تاکید بر عدم حضور افراد جهت دریافت خدمات در جامعه، قلمروی وسیعی از امکانات، آزادی، فرصت و تهدید را ایجاد می‌کند. فرامکانی و فرازمانی، دستیابی به آخرین اطلاعات، جذابیت و تنوع، آزادی اطلاعات و ارتباطات و تعاملی بودن از ویژگی‌های فضای مجازی است. ابزارهای مبتنی بر وب و رسانه‌های اجتماعی از جمله ابزارهای فضای مجازی شمرده می‌شوند.

عدم امنیت در شبکه‌های اجتماعی که دارای سرور خارجی است از دیگر چالش‌های آرشیوهاست. انتخاب اسنادی که ضمن ارتباط با مدیریت بحران در کشور، امنیت کشور را تحت‌الشعاع قرار ندهد، آرشیو را دچار محدودیت می‌کند.

دانش آرشیویست برای استفاده از فضای مجازی برای خدمات غیر حضوری از چالش‌های آرشیو است. به روز رسانی دانش آرشیویست از ملزومات کار کردن با فضای مجازی است. آموزش سواد رسانه‌ای تخصصی موجب به روز رسانی دانش آرشیویست شده و موجب ارائه خدمات بهتر به کاربران خواهد شد.

گسترش استفاده از فضای مجازی موجب تغییر فرهنگ در جامعه شده است. آرشیوها با انتشار اسناد به ترویج فرهنگ ایرانی-اسلامی در جامعه می‌پردازند. در این راستا انتشار اسنادی که برخاسته از مردم باشد، اهمیت بسزایی دارد. آرشیو در بستر فضای مجازی، با دریافت اسناد از سوی مردم، ضمن ارتقای بخش مردمی آرشیو، موجب ترویج فرهنگ آرشیوی در میان مردم خواهند شد. اما این اسناد نیازمند ارزشیابی است. چگونگی ارزشیابی اسناد در بستر فضای مجازی از چالش‌های پیش روی آرشیو است.

انتظار می‌رود ضمن برطرف شدن محدودیت‌های امکانات، آرشیویست‌ها نیز تلاش خود را در جهت یاری رساندن به کادر درمان و در جهت امید بخشی به جامعه به کار گیرند.

اقتصاد آرشیو، از ارکان توسعه آرشیو است. اطلاع‌رسانی و خدمات غیر حضوری به مراجعان نیازمند دریافت هزینه از سوی مخاطبان است. عدم شناخت و آگاهی کافی مخاطبان از پرداخت دیجیتال، عدم شناخت سایت‌های جعلی از چالش‌های آرشیو است که مخاطبان را به مخاطره می‌اندازد. از سویی دیگر برخی از کاربران رایگان بودن خدمات غیر حضوری را درخواست می‌کنند و این امر موجب عدم مراجعه غیر حضوری به آرشیو می‌شود.

برگی از تاریخ
جلوه‌هایی از منش فردی و اجتماعی شهید آیت‌الله مرتضی مطهری
به مناسبت
۱۲ اردیبهشت، روز گرامیداشت مقام معلم

خدیجه سلطانیان / دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی ورودی _۹۷

Soltanian27@yahoo.com

وقتی آقای مطهری به فریمان تشریف می‌آوردند، به همه فامیل سر می‌زدند و به خانه همه می‌رفتند. ما در آن دوره، جوان بودیم و طبعاً بیشتر دوست داشتیم که با شخصیت بزرگ و دنیا دیده‌ای مانند ایشان مراوده داشته باشیم. ایشان علاقه خاصی به ورزش داشتند؛ کشتی، دو و اسب سواری.

استاد علاوه بر انجام ورزش شخصی، ما را دور هم جمع می‌کردند و جایزه‌ای می‌گذاشتند و می‌گفتند: در خیابان باغ ملی بدوید و هر کدام اول شدید، جایزه تان را از من بگیرید! سعی داشتند که روش‌های تفریح سالم را به ما نوجوانان آموزش دهند. این اولین چیزی است که وقتی به ایشان و دوران کودکی‌ام فکر می‌کنم، به یاد می‌آورم.

آیت‌الله مطهری در کنار آیت‌الله طالقانی

بخشی از گفته‌های ابوالقاسم تگلو خواهرزاده مرحوم شهید

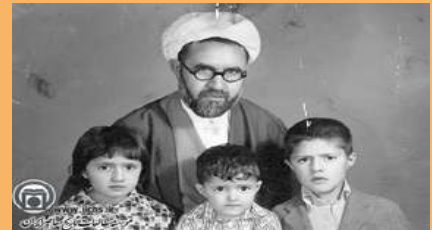
آیت الله مطهری در کنار
برادران و اقوام خویش در فریمان

اقامه نماز در خانه پدری

رابطه شهید مطهری با فرزندان

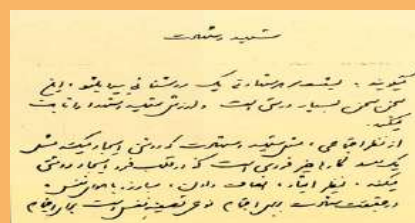

فرودگاه مهرآباد - بهمن ۵۷ ورود
امام

زنده یاد حاج شیخ محمد حسین مطهری

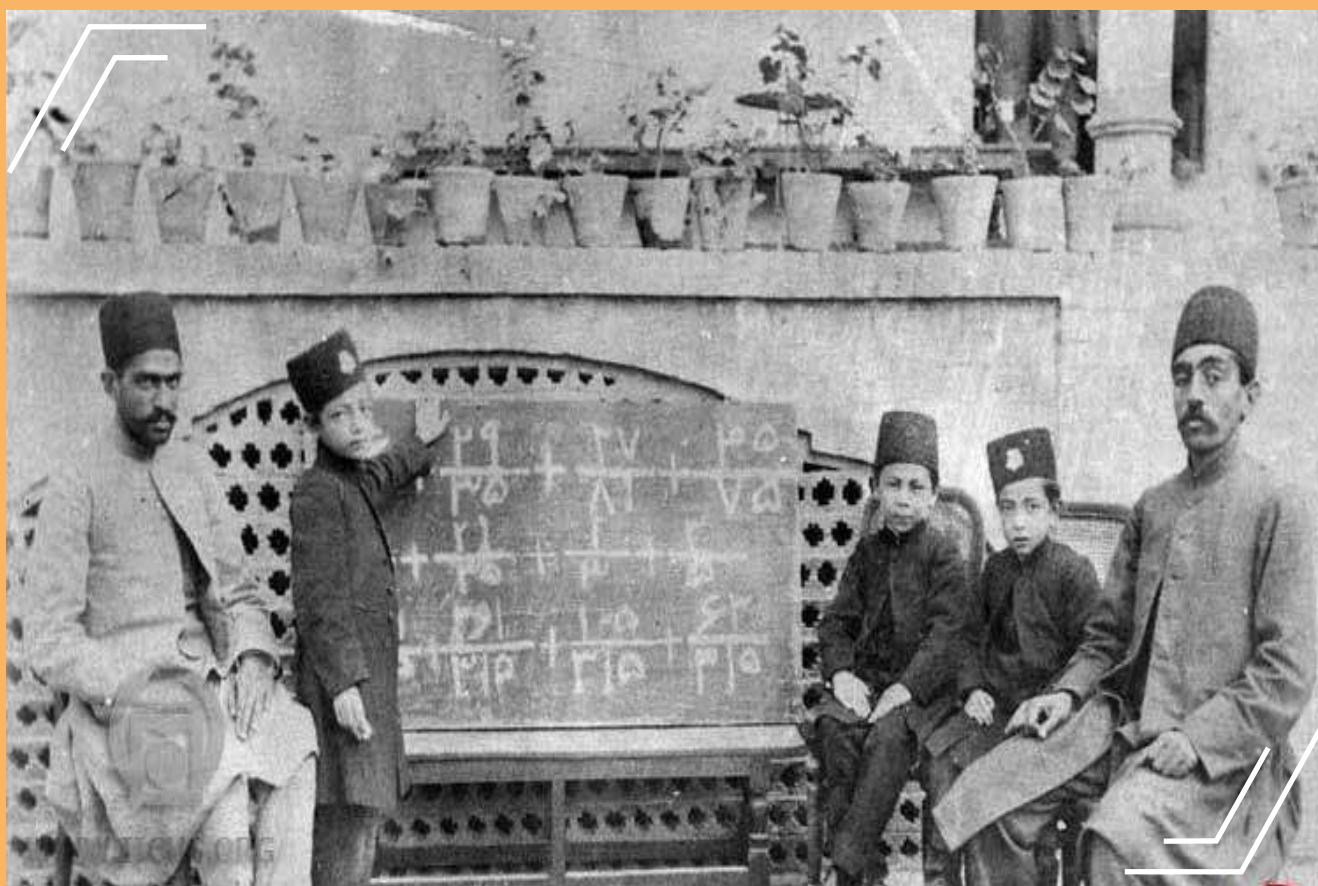
نمونه ای از دستخط آیت الله مرتضی
مطهری

منبع

وبسایت موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، (۱۳۹۹). بازیابی شده در
۴ اردیبهشت ۱۳۹۹، از

<http://www.iichs.ir/>

کلاس درس ریاضی در دوره قاجار